

Innst. 69 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:114 S (2015–2016)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Iselin Nybø og Abid Q. Raja om å endre skolefritidsordningen til en aktiv fritidsordning og styrke kvaliteten i tilbudet

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en stortingsmelding med en helhetlig gjennomgang av dagens SFO-ordning med den hensikt å endre dagens ordning til en Aktiv fritidsordning (AFO) og styrke kvaliteten i tilbudet.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Christian Tynning Bjørnø, lederen Trond Giske, Martin Henriksen, Tone Merete Sønsterud og Marianne Aasen, fra Høyre, Henrik Asheim, Norunn Tveiten Benestad, Kent Gudmundsen og Kristin Vinje, fra Fremskrittspartiet, Lill Harriet Sandaune og Bente Thorsen, fra Kristelig Folkeparti, Anders Tyvand, fra Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien, fra Venstre, Iselin Nybø, og fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, viser til representantforslaget,

Dokument 8:114 S (2015–2016), om å endre skolefritidsordningen til en aktiv fritidsordning og styrke kvaliteten i tilbudet.

Komiteen mener skolefritidsordningen (SFO)/aktivitetsskolen (AKS) i Oslo er en viktig del av en samlet politikk for utdanning, barn og familier. Innholdet i SFO er etter komiteens oppfatning avgjørende for at SFO ikke skal bli en ren oppbevaringsplass for ungene, men tilføre noe til barnas utvikling og mestring.

Komiteen viser til at skolefritidsordningen opprinnelig ble etablert som en offentlig tilsynsordning for de yngste elevene. Der SFO i starten var et rent oppbevaringstilbud, har endringer i yrkesdeltaelse, arbeidsliv og familiestruktur ført til at SFO/ AKS i stor grad har et annet innhold enn tidligere.

Komiteen peker på at SFO først ble et lovfestet tilbud for kommunene med Reform 97. Komiteen vil peke på at selv om alle kommuner ble pålagt å gi 1.–4.-klassinger et SFO-tilbud, og for elever med særskilte behov et tilbud fra 1.–7. klasse, ble det i svært liten grad lagt nasjonale retningslinjer for innholdet. Det har ført til at det i dag er variasjon mellom kommunene i hvilket tilbud elevene får, i form av forskjeller i hvor organisert tilbudet er, hvor mye og hvilke aktiviteter tilbudet inneholder, og at det er store forskjeller i pris.

Komiteen viser til at opplæringslova stiller generelle krav til et godt miljø som fremmer helse, trivsel og læring, samt krav til medvirkning for foreldre og barn i saker som angår deres arbeidsmiljø, og at dette også gjelder for SFO.

Komiteen vil peke på at ettersom andelen elever i SFO har økt, fra 33 prosent av elevene i 1.–4. klasse i 1995 til 63 prosent og over 150 000 elever i 2015, har også tilbudet utviklet seg. Når flere kommuner på eget initiativ har utarbeidet planer eller gjennomført tiltak for å øke kvaliteten, er det rimelig

å anta at tilbudet varierer mellom kommunene. Fra å være en ren friarena med tilsyn tilbyr flere skolefritidsordninger i dag en rekke aktiviteter, som ulike kulturtilbud, fysisk aktivitet og pedagogiske opplegg for leksehjelp.

Komiteen viser til at blant annet Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) har etterspurt en nasjonal evaluering av SFO. Komiteen mener det vil være hensiktsmessig at det iverksettes en slik kartlegging. Resultatene fra den nasjonale evalueringen bør forelegges Stortinget på en egnet måte og følges opp med en stortingsmelding om SFO.

Komiteen vil vise til at med den lave reguleringen av sektoren har det utviklet seg flere ulike modeller og tilbud innen drift og innhold av SFO. Komiteen viser som eksempel til at man i Oslo kommune har utviklet Aktivitetsskolen (AKS) som en egen modell for SFO-ordningen, med en egen rammeplan som skal prege innholdet i AKS.

Komiteen ønsker et godt SFO-tilbud der barna får tilsyn og omsorg, og mener det er behov for en kvalitetsreform i SFO-tilbudet. Komiteen mener SFO fortsatt skal være et frivillig tilbud. Foreldrene skal være trygge på at barna blir ivaretatt på en god måte gjennom SFO-tilbudet.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en nasjonal evaluering av skolefritidsordningen (SFO) og følge den opp med en stortingsmelding.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til statsrådens svar 14. oktober 2016 til komiteen, hvor det påpekes at det finnes lite nyere forskning om kvaliteten i skolefritidsordningen, og at en vurdering rundt tilfredshet rundt tjenesten i stor grad må støtte seg til Difis siste innbyggerundersøkelse fra 2015. SFO, og AKS i Oslo, er et kommunalt ansvar, og det er opp til kommunene å organisere innholdet i tilbudet i skolefritidsordningen og eventuelt samarbeid med frivillige lag og organisasjoner. I denne sammenheng har det utviklet seg et mangfold i hvordan skolefritiden organiseres i den enkelte kommune, med utgangspunkt i ulike forutsetninger for det enkelte lokalmiljø og familiene som denne tjenesten rettes mot. Flertallet viser til at regjeringen nedsatte et offentlig utvalg i juni 2015 som skal vurdere de ulike støtteordningene som i dag finnes for barnefamilier. Barnefamilieutvalget vil se på ulike tjenestetilbud, økonomiske rammer og støtteordninger til familier med barn under 18 år. Hvilke ordninger dette berører, er detaljert redegjort for i svarbrevet fra statsråden. Her vil også skolefritidsordningen bli vurdert.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener det er bekymringsfullt at det ifølge Grunnskolens Informasjonssystem er 12 000 ansatte i SFO uten relevant utdanning. Dette flertallet peker på at viktigheten av relevant kompetanse og kvaliteten på utdanningen vektlegges sterkt i debatter om andre tilbud til barn og unge, både når det gjelder skole, barnehage og barnevern. Kvalifisert og kompetent personale er avgjørende for å fange opp sosiale problemer hos barna, for å hindre og håndtere mobbing på en effektiv måte, og for å sikre at tilbudet holder en slik kvalitet at det oppleves som meningsfullt blant dem som benytter det.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti peker på at det er store forskjeller i prisen på SFO-tilbudet på tvers av kommunene, og at dette ifølge Statistisk sentralbyrå varierer fra kr 600 per måned til over det femdobbelte. Disse medlemmer understreker at det er lite som tyder på at variasjonen i pris reflekterer forskjeller i innhold og kvalitet i ordningen.

Disse medlemmer viser til at statsråden i sitt svarbrev 14. oktober 2016 til komiteen understreker at nasjonale krav må følges av midler over statsbudsjettet, og at tiltak for å forbedre kvalitet og innhold vil kreve en betydelig budsjettinnsats. Disse medlemmer er enige i denne vurderingen, og mener at dette ikke står i veien for forslaget om en stortingsmelding som foretar en helhetlig gjennomgang av SFO-tilbudet, slik det framstår i landets kommuner i dag. En slik gjennomgang vil kunne legge grunnlaget for hvordan SFO-ordningen utvikles videre.

Disse medlemmer mener det er positivt og viktig for utviklingen av et stadig bedre tilbud at kommuner driver forsøk på hvordan SFO kan drives på ulike måter ulike steder i landet, og understreker at nasjonale retningslinjer ikke trenger å være til hinder for dette.

Komiteens medlem fra Venstre viser i denne forbindelse til at Venstre over flere år har foreslått en ny post for forsøksordninger i grunnopplæringen over kap. 226 i statsbudsjettet, og at partiet over denne posten foreslo 40 mill. kroner til blant annet forsøk på inkludering av SFO i skolehverdagen i sitt alternative statsbudsjett for 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti peker på at statsråden fremhever at det finnes lite nyere forskning om kvaliteten i skolefritidsordningen, og mener at en stortingsmelding er en

god anledning til å sikre at slik forskning kan gjennomføres i framtiden.

Disse medlemmer vil understreke at det fortsatt bør være stor grad av kommunal frihet når det gjelder utformingen av tilbudet i SFO. Det er imidlertid nødvendig med konkrete nasjonale retningslinjer for å sikre og styrke kvaliteten i det tilbudet som gis. Disse medlemmer mener derfor at det må utarbeides statlige rammeplaner som setter krav til hva tilbudet som et minimum skal inneholde, og til hvilken kompetanse som forventes. Disse medlemmer mener at SFO må få et tydeligere mandat som en aktivitetsarena der man kan få delta i aktiviteter av kulturell, kunstnerisk og sportslig art – som er læringsstøttende og gjerne med leksehjelp inkludert.

Disse medlemmer mener det er bekymringsfullt at tilbudet i skolefritidsordningen varierer sterkt med hensyn til innhold, kvalitet og nivå på foreldrebetalingen. Disse medlemmer vil vise til mål og verdigrunnlag for SFO, slik det framkommer i den veiledende rammeplan for SFO:

«SFO bør styrke barnas sosiale utvikling og uformelle læring, og bidra til fysisk utfoldelse og gode matvaner. SFO skal være tilgjengelig for alle barn, fremme deltakelse og medvirkning og oppleves som inkluderende for alle».

Dessverre er det mange barn i dag som ikke har mulighet til å delta i SFO/AKS fordi familien ikke har råd. Ifølge SSBs barnetilsynsundersøkelse fra 2010 er andelen barn i lavinntektsfamilier som går i SFO, lavere enn barn fra ikke-lavinntektsfamilier. Foreldrene til ett av fem barn begrunner sitt valg om ikke å benytte SFO med at SFO er for dyrt.

Komiteens medlem fra Venstre peker i denne sammenheng på Venstres alternative budsjett for 2017, der det foreslås å innføre en modell med makspris og differensiert oppholdsbetaling for SFO etter modell fra barnehagene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil

vise til tiltaket med gratis kjernetid for over 2 000 førsteklassinger i bydelene Alna, Grorud, Stovner og Søndre Nordstrand, som det rød-grønne byrådet i Oslo kommune har iverksatt fra og med høsten 2016. Tidligere erfaringer, fra blant annet Tøyen skole, viste at tilbud om gratis kjernetid bidro til økt deltakelse i AKS fra 27 til nesten 100 pst.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter forslagsstillernes intensjon om å styrke kvaliteten i SFO-tilbudet, men mener at dette over tid best kan sikres dersom en også utvider skoledagen for elever på barnetrinnet. Når en overfører tid fra skolefritidsordningen til skoletiden, vil alle elever kunne gjøre lekser på skolen med hjelp fra kvalifiserte lærere. Skoledagen kunne gjøres mer praktisk og variert med mer fysisk aktivitet og inneholde et kunst- og kulturtilbud som er gratis for alle. Dette medlem mener at heldagsskolen er det beste alternativet for å sikre elevene en helhetlig skoledag som støtter opp under skolens brede kunnskapssyn, og som gir mer tid til familie og fritid.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en nasjonal evaluering av skolefritidsordningen (SFO) og følge den opp med en stortingsmelding.

II

Dokument 8:114 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Iselin Nybø og Abid Q. Raja om å endre skolefritidsordningen til en aktiv fritidsordning og styrke kvaliteten i tilbudet – vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 16. november 2016

Trond Giske

leder

Martin Henriksen

ordfører

